

Փ Ո Ւ Ն Ձ

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

Թիի 435

ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ

1869

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20

Ամեն օր կհրատարակուի : — Հատր 40 փարայ է : — Պօլիս րաժմանորդ ըլլալ ուզողք մէկ արձաթ Մէճիս պիտի վճարէ 100 թուոց համար իսկ գաւառաց մէջ 25 դր, դարձեալ 100 թուոց համար, թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար : — Լրացրի՛մ վերաբերեալ նամակ եւ ուրիշ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն ի Ղալաթիա Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարի գրանը կից Նոր Գրատունը :

Կ. ՊՈԼԻՍ. — ԳՈՆՍՈՒԻՏԷ

18 հսկա.	չարաթ	երեկոյ	ըշ	էր.
		գոցուեցաւ	46	24

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

Մայրաքաղաքիս բնակիչներէն, և մեն ազգ է և ամեն սեռէ, անհամար բազմութիւն, Պէշիկթաշ Պէյօղլու իւսկիւտար և շրջակաները թափած էին երէկ, իտես և իյարդանս Աւրասիոյ վեհապառ կայսեր :

Նորին վեհապառութեւնը, ինչ պէս արդէն ծանուցուած էր, առաւօտուն Պէշիկթաշի պալատէն հանդիտիւ Պէյօղլու Լտախնաց եկեղեցին գնաց աղօթելու, և անկէջ աւսարիական դեռպանատունը, ուր պաշտօնական ընդունելութիւններ եղան և մէկ երկու ազգաց կողմանէ պատգամաւորութիւններ ներկայացան ի շնորհաւորութիւն : Բերա, եկեղեցին ու դեռ պրանատունը շքեղ կերպով զարդարուած էին : Յաղթական կամարներ կանգնուած էին, և տուներն ու խանութները աւսարիական ու օսմանեան դրօշակներով ու ծանրագին կերպաներով կձամանէին :

Չգենք Պէյօղլուն, ու իւսկիւտար անցնինք, ուր դարձեալ ազգային շքեղ հանդէս մը անգի ունեցաւ ի պատիւ Նորին վեհապառութեան :

Ժամը ըննին ատեններէն էր իւսկիւտար անցաւ կայսրը, և Սէլիմիյէի զօրանոցը գնաց : Հոն քառորդի մը չափ կեցաւ, և զինուորական պատիւներ եղան : Անկէջ մինչև Պէյլէրպէյի, ժամու մը չափ ճամբայ, մեծ բազմութիւն թափած էր : Ժամը 11ին մօտ էր, Պաղլարպաշիէն և թօփհանէլի օղլիէն անցաւ : Չիով էր և պարզ կերպարանքով. հետին էին արտաքին դրծոց պաշտօնեաց անուանի Պ. Պայսթ և աւսարիական ու օսմանեան բարձրատիճան անձինք, երեսունի չափ տեղ տեղ գլխարկը բարձրացունելով զուարթ դէմքով կը արև էր ժողովուրդը :

Իճատիյէի զլուխը, Պէյլէրպէյի երթալու արահետ ճամբուն վրայ հանդ առաւ Նորին վեհապառութիւնը՝ աչքին զդրնելով հանդէս մը, և սկսաւ գլխարկը երկու կողմին ծածանեցունել. հոն ոչ թնդանօթներ կարտային, ոչ նուազ արաններ կհնչէին, այլ «կեցցէ կայսր» քաղցրիկ առ աչ

մը կըլուէր խումբ մը սպիտակազգեստ
 դեռափթիթ օրիորդաց և խումբ մը
 կոկիկ հազուած մանչ տղոց շրթունք-
 ներէն, որոնք Սէլամիյէի երկսեռ
 վարժարանէն հոն եկած երկու կողմը
 կայնած էին, երկու ճարտարարուեստ
 դրօշակներ և երկու ուղերձներ բարձ-
 րացուցած, մէկը Նորին վեհափառու-
 թեան Յովսէփ Ծրանչիսկոս կայսեր,
 և միւսը՝ մեր օգոստափառ Սուլթա-
 նին ուղղեալ: Կայսրը ուշի ուշով նա-
 յեցաւ դրօշակներուն, ուղերձներն
 ուղեց և ընդունելէն ու Պ. Պայտի
 յանձնելէն յետոյ դարձեալ գլխարկը
 ծածանեցունելով և ժպտելով ու շը-
 նորհակալութիւններ մատուցանելով
 սկսաւ շարունակել ճամբան, երգերու
 և բարեմաղթութիւններու ձայներով:

Կայսերական խումբն աներևութա-
 նալէն յետոյ, յիշեալ սիրուն խումբ
 բերնալ միւսնոյն հանդիսիւ ու երգե-
 րով դարձան իրենց անդերը, շրջա-
 պատեալ անհամար բաղմութենէ:

Ուրախ ենք որ կըլլանք ինչպէս
 Գաղղիոյ շնորհալի վեհապետահոյն,
 նոյնպէս և Սևասրիոյ կայսեր, մեր օ-
 գոստափառ Սուլթանին վեհափառ
 այցելուին այս առթիւ ալ մեր ազգին
 կողմանէ յարգանաց պատշաճաւոր
 դոյց մ'ընել: Հետեաբար՝ դարձեալ
 շնորհակալութիւն կմատուցանեմք Սէ-
 լամիյէի թաղական խորհրդոյն և ամեն
 անոնց որ հաճեցան այս անգամ ալ
 յիշեալ պատրաստութիւններն ընել
 ի պատիւ մեր Սղղին:

Բաղմութիւ թաղեցիք խնդրեցին
 ենէ յատկապէս շնորհակալութիւն
 մատուցանել Քիւրքձիպաշեան մեծ.
 Բարթեղ էֆենտին, որ այս հանդիսին

կարգադրութեան համար ոլ ամեն աշ-
 խատութիւն յանձն առած էր:

Վանէն հոկ. 2 թուով դրուած
 մասնաւոր նամակի մը մէջ անասնք
 հետեւեալ տողերը:

«Սակեց ամիս մը յառաջ քաղաքս
 եկաւ Սլթամարայ Յակոբ եպիսկոպոս,
 Բակիներ դիւղի մերաղնեայց ցաւոյ
 դարման աններու համար: Երեսուն
 օրէ ի վեր հոս բանտարկուած է Սէ-
 լիմ պէյի ժառանգ Մահմուտ պէյ. և
 տասը աւուր չափ ալ է որ եղբարքը՝
 Մածիս ու Սալիհ պէյեր բանտար-
 կուած են: Նոյն դիւղացոյ կոյս
 աղջկանց և ուրիշ կանանց հետ չարա-
 դարձ խայտառակութիւններնին զլու-
 ղացուց վիպտութեամբ հաստատուե-
 ցաւ վրանին, բայց բանտարկութեան
 սրչափ ժամանակ որոշուած ըլլալը
 վաղը կ'այսանուի: Քասն տարիէ մին-
 չև հիմա խեղճ դիւղացիները զուր
 անգ և առանց վարձուց ծառայեցը-
 ներնուն փոխարէնն ալ իրենցմէ պիտի
 պահանջուի, և յիշեալ Սէլիմ պէյի
 առնն ալ հանդերձ պարագայիւք
 հանուի քաղաք պիտի բերուի »:

— Տրասիլզոնի և ճանիկի միացեալ
 փեճակաց Սաաշնորդ գեր. Տ. Մես-
 րովալ Ս. Արքեպիսկոպոսը մէկ երկու օ-
 րէն մայրաքաղաքէն ճամբոյ կելնէ
 դէպ ի եզիպոստ: Խառն ժողովոյ կող-
 մանէ Եզիպոսի առժամանակեայ
 Պատրիարքական Փոխանորդութեան,
 և Սուէիշի Նրանցքին բացման հանդի-
 սին մեր ազգին կողմանէ ներկայա-
 ցուցչութեան պաշտօն յանձնուած է
 Նորին գերապատուութեան:

— Կարինէն եկած նամակներ, ա-

մեն . Ս . Պատրիարք Հօր յիշեալ քա-
ղաքը եղած աննման ընդունելութիւնը
կնկարագրեն :

Քաղաքէն դուրս կիւմուշլու քիւմ-
բէթ ըստած զաշտաւայրը արդէն
պարասառած վրաններուն տակ ըն-
դունուեր է Նորին Սրբազնութիւնը , կա-
ռաւարութեան բարձր պաշտօնատար-
ներէ , և ձիաւոր զորքերէ ու զինու-
թական նուագարաններէ : Բարձր .
կուսակալը պատուիրեր է Քրիստոնէից
նոյն օրը կիրակի ընել . զաշտաւայրը
փողոցները ու տանիքները ամեն ազ-
դաց բազմութեամբ լցուած , հայ էֆէն-
տիները և զօրքը համազգեստ հազած
են , և եկեղեցւոյն դուռը ոտանաւոր
զորքեր ու նուագարան կայնած են
եղեր : Յոյնք և Հռոմէականք եկեղե-
ցականներով ու հանդիսիւ դիմաւո-
րեր են : Նորին Սրբազնութիւնը եկե-
ղեցին մտնելով օրհներ է ժողովուրդը ,
և բարեմաղթութիւններ ըրեր է օ-
գոտու . Սուլթանին նախարարաց կու-
սակալին և ընդհանուր Ազդին համար :

Ս . Պատրիարքը հետեւեալ օրը
բարձր . կուսակալին տեսութեան դա-
տեր , և քիչ մ'ետքը Նորին բարձրու-
թեան փոխադարձ այցելութիւնը ըն-
դուներ է : Հիւպատոսները , բարձր
պաշտօնատարք և ազգայինք հետզ-
հետէ շնորհաւորել կուղան Նորին
Սրբազնութեան և բարձր . կուսակա-
լին և Ս . Պատրիարք Հօր կողմանէ փո-
խադարձ կոչունք պիտի արուին եղեր :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վերջին տեղեկութեանց նայե-
լով , Քրուսոյ դահածաւանդ իշխանք
լատ . նոյ . Յին երուսաղէմ պիտի մըա-

նէ , և եօթը օր պիտի մնայ հոն . Պե-
րութի ճամբով պիտի երթար , բայց
ճանապարհին երկարութեան պատճա-
ռաւ չէ ուզեր :

Իշխանք այլեայլ աստիճանի պա-
տանշաններ և պարզւելներ ձգեր է
ընծայելու համար սրոց անկ է :

— Հրէից Խախամազուիը երէկ
մեծ հանդիսիւ Սուտրոյ կայսեր ներ-
կայացեր է և շնորհաւորութիւն :

— Ռումանոյ ներքին գործոց
պաշտօնեայն երկրին պատերուն վրայ
տեղ տեղ գրեր փակցուել տալով ,
կարողոս իշխանին նշանուած ըլլալը և
հարսանեաց հանդէսին մօտերս կա-
տարուելիքը ժանուցեր է հասարա-
կութեան :

— Գաղղոյ Նաբոլէոն կայսրը թե-
ղեսպուրկ առաջիկայ ասրոյն մէջ
ըլլալիք Սրուեատահանդիսին հրաւիր-
ուած ըլլալով , պատասխան գրեր է
թէ՛ պատրաստ է ամենայն հաճու-
թեամբ ներկայ գտնուելու , եթէ այն
ատեն անձնական առողջութեան և
քաղաքականութեան կողմանէ ար-
գելք մը չունենայ :

— Ռուսաց կայսրը հրաման ըրեր
է որ ազատութեան վրայ խօսող լրա-
դիր կամ հանդէս Ռուսաստան բերող
անձինքն հինգ տարիէն մինչև տասն-
և հինգ տարի Սեպերիա արտօրանաց
դատարարաւին և իւր անձին դէմ
հրատարակութիւն բերողները մահ-
ուան դատապարտուին : Հետեւաբար
խտախ պանուերներ եղեր են մաք-
ստանց վերատեսու ներսուն :

— Անցեալիքը ժանուցուեցաւ թէ
Սմերիկայի մէջ ճարտարարուեստ մէկը
տեսակ մը գործիք հնարած է , որով
փոսնայի հանցարարը նաւերու մէջ

գտնուած ճամբորդք կրնան ազատիլ եղեր: — Ս.յս գիւտին հեղինակը հիմա Մնգղիա եկած ըլլալով՝ իւր գիւտը նախ իւր անձին վրայ փորձելու ելեր է: Գաղղիա անցնող նաւերէն մէկը մտնելով ծովուն խորերը ինքզինքը ծովը պիտի նետէ՝ Գաղղիա և լաստիկէ շինուած հանդերձ մը հազամ ըլլալով հետը պիտի գտնուի եղեր եօթը օրուան ուտելիք և ուրիշ պիտոյք պարունակող ճիւղէ շինուած անտուկ մը, և պիտի կենայ մինչև որ նոյն եօթը օրուան մէջ նաւ մը հանդիպելով զինքը անտէ: Ս.յս ճամբորդութիւնը ապահով և հանգիստ է եղեր, սակայն անանձնութեան պատճառաւ չվախնալու համար հետը ընկեր մը կուղէ եղեր:

Մեզի կեւայ թէ այս մարդը այս փորձը չպիտի կրնայ ընել, ուղած ընկերը չգտնելով:

Հետաքրքրութեան անդի ծայրը անցած մարդ մը ստուգեր է թէ բոլոր եւրոպայի մէջ ամեն օր 150 հազար օխայ Կիւտի կլաուի, և այսչափ բան չիսելու համար 200 հազար օխայ փայտ կգործածուի: Սակէջ զատ գտեր է թէ, Գաղղիոյ մէջ ամեն մէկ երկի մարդ օրը 7, Մնգղիոյ մէջ 8, և Պելճիզայի մէջ 9 Կիւտի կլաուի:

Ահաւասիկ օգտակար գիւտ մի: — Հում գումարելիք կրօնական ժողովին հրաւիրեալ աղքատ կղերականաց ճամբու և բնակութեան ու ուտելեաց ծախքը Պապին կողմանէ վճարուելու որոշում եղած ըլլալով, հաշիւ կըլլայ թէ մէկ ամսուան համար այս մասին մէկ միլիոն ֆրանկ պէտք է, և ժողովը եթէ քանի մը ամիսներ

տեէ՝ ալ աւելի գումարներու կկարտարի, որ բաւական դժուարութիւն կրնայ պատճառել Պապին՝ արդէն գանձային նեղութիւն ունենալու համար:

— Ճարմոնի երևելի հեղինակներէ մէկը սկսեր է տպագրել աւալ բնական պատմութեան մէկ գործը, որուն համար 40 տարիէ ի վեր կաշխատի, և 108 հատոր կըլլայ եղեր:

Կազմարարական գործատաննում մէջ մէկ քանի տղայոց պէտք ունիմք այս արհեստին փափաք ունեցող արդայք և կամ իրենց հայրը պէտք գան Չագմագճըլար եօզուչի Չիւպիլի խանին տակի գրատունը Յովսէփ Գավաֆեանի հետ տեսնուելու Թ. Գավաֆեան:

Էթնօֆ կամ Պէննի Իոսաբ անուն նոր հրատարակութիւն մը 8 ակադեմիկ զուրուչի կծախուի Պօլիս Չագմագճըլար եօզուչու Գավաֆեան գրատունը Պօլսոյ քաղաքագետութեան ժողովին անդամ մեծ Մէհմետ Միտհաթէֆէտին գաղղիարէնէ տաճկերէ թարգմանած է այս կարևոր ու պիտանի հեղինակութիւնը:

Պօլիս Գավաֆեան գրատունը իր կան զուրուչի կծախուի անտրակ ուր կսովրեցունէ կերակուրներ եղիւր և խմորեղէններ շինելու եղանակը:

ՏԵՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՂԷՆ
Հ. Ս. ԱԼԱՏԱՅԻ
ՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ